

Lerbruk har varit och är en viktig del i olika byggnadskulturer. Lerans bindkraft utnyttjas för att sammanfoga eller binda ihop block, tegel, kakel eller liknande. I Sverige används lerbruk framför allt i samband med ugnsmurning, men bruket används även för skorstensmurning. I den södra delen av Sverige murades många hus i tegel eller lersten kompletterat med lerbruk.

Uppbyggnad och egenskaper

Bruket består av lera som enda bindemedel. Den uppgrävda leran innehåller vanligtvis naturligt en viss mängd sand och kompletteras sedan ytterligare med sand, ibland även kutterspån eller liknande som magringsmedel.

Lerbruk skiljer sig från andra slags murbruk såsom kalk- eller cementbruk genom att den inte brinner, dvs det sker ingen kemisk process under torktiden. Detta innebär att bruket är vattenlösligt och samtidigt mycket elastiskt när det har torkat, så att det lätt följer rörelser som till exempel i en ugn eller ett murat fack i ett korsvirkeshus. En stor fördel är att bruket kan blandas och förvaras flera månader i förväg.

All slags tegel, klinker, plattor, betong- eller lättbetongblock, natursten etc kan muras med lerbruk. Även block med en stor andel organiskt material eller träkubb kan muras. Lerbruk har, liksom lerputs, en konserverande effekt på organiskt material på grund av sin unika förmåga att hantera fukt. Många kubb- och knubbus vittnar om detta och speciellt vid murning av fack i korsvirkeshus så är lerbruk det med överlägsna valet, eftersom det har lätt att följa träkonstruktionens rörelser.

Lerbruk:

- 1 del lera
 - 3 delar sand 0-4 mm
- (beroende på vilken lera som används så kan andelen sand variera)

Att blanda lerbruk

Blandningen liknar naturligtvis hur man blandar vanligt lerputs, men helt utan eller med en mycket liten andel armerande material. Det vanligaste är att man använder sig av en tvångsblandare, som ger en bra finfördelning av allt material. Lera på säck kan lätt blandas med en handvisp. Blandningen blir då bättre om den får stå ett antal timmar, eller över en natt varefter man sedan vispar upp den en gång.

Att mura med lerbruk

Jämfört med kalk- och cementbruk är lerbruk relativt svagt. Detta innebär att man helst murar med tunna fogar, framför allt i utemiljöer.

Själva murtekniken skiljer sig inte nämnvärt från konventionella metoder, förutom att det inte kräver att man blötlägger tegelstenarna. För de som är vana att mura med konventionellt bruk så känns lerbruk oftast fetare, smidigare och därmed mycket lättare att mura med.

Lerbruk i eldstäder

Traditionellt sett har lerbruk en självklar plats i ugnsmurning. Men vid moderna eldstäder med effektiv förbränning klarar ett vanligt lerbruk, baserat på lera och sand, inte de höga temperaturer som uppstår runt kärnan. Problemet är att sandens kristallstruktur spricker och detta leder till att fogen blir otät, vilket i sin tur har en negativ påverkan på förbränningen. Här rekommenderas mineraliskt magringsmedel, som redan har genomgått en uppvärmningsprocess, så som tegelkross eller chamottesand. I de övriga delarna av ugnen som inte är utsatta för allt för höga temperaturer så passar lerbruk utmärkt.

Precis som med ugnar lämpar sig lerbruk utmärkt för att mura skorstenar.

Tegelgolv lagt med lerbruk

Tegelgolv med lerbruk är ett enkelt och slitstarkt golv att lägga. Som underlag har man ett tunt lergolv eller en betongplatta, oftast med värmeslingor i.

Man använder sig av ett 1-3 cm lager med sättbruk och tunna fogar mellan tegelstenarna. Enklast är att lägga stenen med sätt- och fogbruk samtidigt. Redan efter en dag kan den nylagda golvytan belastas försiktigt. Men torkningen kan ta upp till två veckor.

Det kan vara bra att slipa ytan lite med en golvslipmaskin med mycket grovt slippapper. Efter det så vattnas hela ytan generöst med en

vattenkanna för att direkt därefter polera hela ytan med en grov golvpolermatta. Efter en dags torkning kan hela golvet ytbehandlas med uppvärmd linolja. Framför allt fogarna skall vara oljade och därmed blir de vattenfasta.

För en vacker yta så kan man med fördel använda begagnade eller handslagna tegelstenar.

Fördelar med lerbruk

I många fall där man använder kalk- eller cementbruk så skulle lerbruk vara ett bättre alternativ.

Några av fördelarna är att:

- Det är prisvärt
- Det är lätt att blanda
- Det är lätt att arbeta med
- Det passar med mineraliska och organiska murstenar och murblock
- Det är elastiskt och ändå starkt
- Det har inte några frätande eller allergiframkallande egenskaper.

